

Sygn. akt II KS 3/20

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 marca 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Wiesław Kozielewicz (przewodniczący)

SSN Małgorzata Wąsek-Wiaderek

SSN Eugeniusz Wildowicz (sprawozdawca)

Protokolant Małgorzata Gierczak

w sprawie **M. Ł.**

oskarżonego z art. 286 § 1 k.k. i in.,

po rozpoznaniu w Izbie Karnej

na posiedzeniu w dniu 18 marca 2020 r.

skargi obrońcy oskarżonego

od wyroku sądu odwoławczego – Sądu Apelacyjnego w (...)

z dnia 29 października 2019 r., sygn. akt II AKa (...)

uchylającego wyrok Sądu Okręgowego w W.

z dnia 3 grudnia 2018 r., sygn. akt XVIII K (...),

i przekazującego sprawę do ponownego rozpoznania,

na podstawie art. 539e § 2 k.p.k.

1. uchyla pkt 3 zaskarżonego wyroku i sprawę w tym zakresie przekazuje Sądowi Apelacyjnemu w (...) do ponownego rozpoznania;

2. zasądza od Skarbu Państwa na rzecz adwokata M. W. kwotę 738 zł (siedemset trzydzieści osiem złotych), w tym 23% VAT,

**tytułem zwrotu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej
świadczonej z urzędu w postaci sporządzenia i wniesienia skargi.**

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w W. , wyrokiem z dnia 3 grudnia 2018 r., sygn. akt XVIII K (...), uniewinnił M. Ł. od zarzutu popełnienia przestępstwa z art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 294 § 1 k.k. w zw. z art. 12 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k.

Apelację od tego wyroku wniósł prokurator, który zaskarżył wyrok Sądu I instancji w całości na niekorzyść oskarżonego i zarzucił:

1. błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, mający wpływ na jego treść, polegający na bezkrytycznym przyjęciu wiarygodności wyjaśnień M. Ł. w zakresie, w jakim twierdził, że nie wiedział, iż uczestniczy w przestępstwie przy jednoczesnym niedostatecznym docenieniu łańcucha poszlak jakim były zeznania A. Z. , ilość połączeń pomiędzy współsprawcami w okresie popełnienia przedmiotowego czynu, wyrzuceniem karty Sim przed zatrzymaniem przez policję, a w szczególności zupełnego pominięcia dowodu z ostatniego połączenia telefonicznego wykonanego przez M. Ł. do T. O. przed samym jego zatrzymaniem przez policję, a następnie wyrzuceniem karty Sim do ubikacji, rozrywając jednocześnie łańcuch powyższych poszlak i ocenianie ich osobno, co w konsekwencji doprowadziło do niesłusznego przyjęcia, iż zgromadzony w sprawie materiał dowodowy nie zezwalał na przypisanie oskarżonemu zarzucanego mu przestępstwa i niesłuszne jego uniewinnienie,
2. obrazę przepisów prawa materialnego, to jest art. 299 § 1 k.k. „poprzez nieprawidłowe jego interpretowanie, polegające na błędnym przyjęciu, iż w tego typu przestępstwie konieczne jest, aby sprawca dokładnie wiedział iż „brudne pieniądze” pochodzą z konkretnego typu czynu zabronionego podczas gdy w dotychczasowej doktrynie oraz orzecznictwie powszechnie ugruntowane i niekwestionowane jest stanowisko, iż sprawca (co oczywiste) musi obejmować zamiarem wszystkie znamiona określone w art. 299 § 1 k.k., z tym że nie musi znać prawnej kwalifikacji czynów zabronionych, z których pochodzą brudne pieniądze. Wystarczająca jest świadomość, iż stanowią one przestępstwa, a więc czyny za które grozi odpowiedzialność”.

Wskazując na powyższe wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w odniesieniu do tego oskarżonego i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Sąd Apelacyjny w (...), wyrokiem z dnia 29 października 2019 r., sygn. akt II AKa (...), wyrok w zaskarżonej części wobec oskarżonego M. Ł. uchylił i przekazał sprawę w tym zakresie Sądowi Okręgowemu w W. do ponownego rozpoznania.

Od tego wyroku skargę – na podstawie art. 539a § 3 k.p.k. – wniósł obrońca oskarżonego. Zarzucił temu wyrokowi „naruszenie art. 437 § 2 zdanie drugie k.p.k. poprzez jego zastosowanie i w konsekwencji uchylenie orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w W. , podczas gdy nie zostały wypełnione przesłanki przewidziane w art. 437 § 2 k.p.k. do uchylenia orzeczenia Sądu I instancji. Sąd uznał, iż Sąd I instancji powinien << zbadać i ocenić, czy wyżej zaprezentowane fakty (poszlaki) dają podstawę do poczynienia dalszych ustaleń faktycznych w zakresie faktu głównego, w postaci popełnienia przez oskarżonego zarzuconego mu czynu przestępnego, czy też poszlaki te są niewystarczające (...) oraz ponownie rozważyć (...) kwestię możliwości ewentualnego zastosowania w przedmiotowej sprawie kwalifikacji prawnej, o której mowa w pkt II apelacji>>, podczas gdy podniesione w apelacji Prokuratora zarzuty, odnoszące się do oceny dowodów, nie skutkowały potrzebą przeprowadzenia na nowo przewodu w całości, a co za tym idzie brak było wskazanych w art. 437 § 2 k.p.k. przesłanek, uzasadniających uchylenie przedmiotowego Wyroku w tym zakresie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania, tym bardziej, iż Sąd II instancji nakazuje jedynie ponownie ocenić zgromadzone dowody, a nie przeprowadzić przewód sądowy w całości, lub choćby w części”.

W konkluzji wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy sądowi odwoławczemu do ponownego rozpoznania.

Prokurator wniósł o oddalenie skargi.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Skarga jest zasadna.

Sąd odwoławczy w uzasadnieniu wyroku stwierdził, że podniesiony w apelacji zarzut błędu w ustaleniach faktycznych jest trafny, gdyż oceny i ustalenia Sądu pierwszej instancji co do udziału oskarżonego w zarzucanym przestępstwie albo „choćby w postaci pomocnictwa do oszustwa lub też pomocnictwa do prania brudnych pieniędzy z art. 299 § 1 k.k.” budzą poważne zastrzeżenia, wykraczając w sposób istotny poza granice swobodnej oceny dowodów, wytyczone w art. 7 k.p.k., co sprawia, „iż rozstrzygnięcie o uniewinnieniu oskarżonego jest na obecnym etapie co najmniej przedwczesne i nie zasługuje na uzyskanie rangi prawomocności” (s. 13). Dlatego, uchylając w tej części zaskarżony wyrok wskazał, że „Sąd ponownie rozpoznający sprawę zbada i oceni czy wyżej zaprezentowane fakty (poszlaki) dają podstawę do poczynienia dalszych ustaleń w zakresie faktu głównego, w postaci popełnienia przez oskarżonego zarzucanego mu czynu przestępnego, czy też poszlaki te są niewystarczające do stwierdzenia faktu głównego” (s. 17). Ponadto, obowiązkiem tego Sądu będzie rozważenie możliwości ewentualnego zakwalifikowania działania oskarżonego z art. 299 § 1 k.k.

Z powyższego zdaje się wynikać, że powodem uchylenia wyroku Sądu pierwszej instancji i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania był wypadek określony w art. 454 § 1 k.p.k. Nic bowiem nie wskazuje na to, iżby w sprawie zaistniały dwie inne – przewidziane w art. 437 § 2 zd. drugie k.p.k. – przesłanki uchylenia wyroku przez sąd odwoławczy, tj. bezwzględna przyczyna odwoławcza z art. 439 § 1 k.p.k. lub konieczność przeprowadzenia na nowo przewodu w całości w rozumieniu przyjętym przez Sąd Najwyższy uchwałą 7 sędziów z dnia 22 maja 2019 r., I KZP 3/19, a więc jako potrzeba „powtórzenia (przeprowadzenia na nowo) wszystkich czynności składających się na przewód sądowy w sądzie pierwszej instancji”, na czym przede wszystkim została oparta skarga.

Skoro tak, to zauważyć należy, że do uchylenia przez sąd odwoławczy wyroku sądu pierwszej instancji na podstawie art. 454 § 1 k.p.k. nie jest wystarczające stwierdzenie, że uniewinnienie oskarżonego było przedwczesne, bowiem w ponownym postępowaniu rysuje się możliwość wydania wyroku skazującego. Również w takim wypadku na sądzie odwoławczym ciążą określone

obowiązki, których Sąd Apelacyjny w (...) w tej sprawie bez wątpienia nie dopełnił. Mianowicie, zgodnie z uchwałą 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 20 września 2018 r., I KZP 10/18, „możliwość uchylenia wyroku uniewinniającego, umarzającego albo warunkowo umarzającego postępowanie karne i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania związana z regułą *ne peius* określona w art. 454 § 1 k.p.k. (art. 437 § 2 zd. drugie k.p.k.) zachodzi dopiero wtedy, gdy sąd odwoławczy

– w wyniku usunięcia stwierdzonych uchybień stanowiących jedną z podstaw odwoławczych określonych w art. 438 pkt 1-3 k.p.k. (czyli np. po uzupełnieniu postępowania dowodowego, dokonaniu prawidłowej oceny dowodów, poczynieniu prawidłowych ustaleń faktycznych) – stwierdza, że zachodzą podstawy do wydania wyroku skazującego czemu stoi na przeszkodzie zakaz określony w art. 454 § 1 k.p.k. Sama tylko możliwość wydania takiego wyroku w ponownym postępowaniu przed sądem pierwszej instancji jest niewystarczająca dla przyjęcia wystąpienia reguły *ne peius* określonej w art. 454 § 1 k.p.k.”.

Uchylenie na tej podstawie wyroku sądu pierwszej instancji wymaga więc dokonania i przedstawienia przez sąd odwoławczy prawidłowej – jego zdaniem – oceny zgromadzonych w sprawie dowodów i wykazania, że w razie analogicznej oceny sądu pierwszej instancji zajdzie konieczność wydania wyroku skazującego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 kwietnia 2019 r., V KS16/19). Innymi słowy, sąd odwoławczy jest zobowiązany albo uzupełnić postępowanie dowodowe, by upewnić się, że rozstrzygnięcie uniewinniające jest niezasadne, lub wykazać, iż na podstawie zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego nie ma możliwości wydania wyroku uniewinniającego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 listopada 2019 r., IV KS 48/19). W każdym razie sąd odwoławczy nie może się uchylić od prezentacji własnej oceny dowodów ani od podania właściwej podstawy uchylenia wyroku, a tak w tej sprawie postąpił Sąd Apelacyjny w (...).

Wszystko to prowadzi do wniosku, że w rozpoznanej sprawie doszło do uchylenia wyroku Sądu pierwszej instancji i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania, pomimo nie wykazania przez Sąd odwoławczy zaistnienia choćby jednej z ustawowo przewidzianych podstaw. Dlatego za trafny uznać należało

zarzut sformułowany w skardze, że doszło w ten sposób w postępowaniu odwoławczym do naruszenia przepisu art. 437 § 2 k.p.k.

W takim razie konieczne było uchylenie rozstrzygnięcia z punktu 3 zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy w tym zakresie Sądowi Apelacyjnemu w (...) do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym, w toku którego uwzględnione zostaną wyrażone powyżej zapatrywania.

Mając to wszystko na uwadze, należało orzec jak w wyroku.

O wynagrodzeniu obrońcy z urzędu rozstrzygnięto na podstawie § 17 ust. 4 pkt 3 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz. U. z 2019 r., poz. 18).